

BERGSPRÄNGARDAGARNA 2013

Vintrigt i Frösundavik. Och på andra sidan Brunnsvikens ser man Sveriges största museianläggning, Naturhistoriska Riksmuseet, ett biologiskt och geologiskt museum etablerat 1819. I Frescatiannexet till höger ligger Cosmonova, ett av Europas främsta planetarier kombinerat med Sveriges största 3D fulldome IMAX-biograf.

Heta mötesdagar i frostig miljö

För fjärde året i rad arrangerades Bergsprängardagarna på Radisson Blue, Frösundavik. Deltagarna möttes av ett soligt och vackert vinterlandskap. Bakom hotellet gnistrade snön på Brunnsvikens is och på andra sidan viken reflekterades solljuset i Naturhistoriska Riksmuseets fönster.

GLADA DELTAGARE från hela Sverige hade mött upp för att under två fullmatade dagar delta i den för branschen så betydelsefulla konferensen.

RAPPORT:
KJELL DUBERG

Forskning har visat att den mänskliga hjärnan utvecklas bäst i samvaro med andra människor. Och visst har många goda idéer kläckts på Bergsprängardagarna.

Ett hundratal sprängföretag är anslutna till BEF. Dessa står för ungefär 85 procent av ovanjordssprängningarna i Sverige. BEF har också ett fyrtiotal

aktivt stödjande partner från branschens ledande leverantörer.

Michael Hermansson, Berg-Utbildarna, påminde om konferensens blygsamma början 1999 då 23 deltagare samlades i Vaxholm. Sedan dess har evenemanget växt varje år. Och även i år slogs nytt rekord, över 200 deltagare. Hotellet var fyllt till bristningsgränsen. Michaels farhåga ”ju större publik –

desto tystare bergsprängare” besannades inte. Föreläsarna fick ofta svara på spontana frågor från åhörarna.

Roland Netterlind, BEF, sa i

Michael Hermansson (t.v.) och Roland Netterlind.

Chefredaktörerna Morgan Andersson, Leveranstidningen Entreprenad, och Staffan Åkerlund, Byggindustrin, gav sin syn på branschens framtid inför ett engagerat auditorium.

I Myndighetsblocket medverkade Patrik Jansson, Polismyndigheten Stockholm, Åsa Persson, Arbetsmiljöverket, Liselotte Schmidt, MSB, och Bjarke Rosenberg, Brandförsvaret Attunda. De berättade om vad som pågår inom respektive verk och hur tidigare fattade beslut följts upp. Eftersom inga stora förändringar är på gång i år fick sprängarna god tid att ställa frågor och få respons på sina erfarenheter av de senaste årens dekret. Åsa berättade att silikosfrekvensen ökar och en diskussion uppkom kring hur damning på bästa sätt kan undvikas.

Arbetsmiljöblocket med Charlotta Gottschalk Dieden, Sveriges Byggindustrier (vänstra bilden), Åke Hansson, Trafikverket, Joakim Bessfeldt, Skanska, Rolf Tengner, NCC, och Björn Strokirk, SBMI. Charlotta berättade om projektet "En säker arbetsplats" som bygger på tre huvudområden: Ett modernt medarbetaravtal, en sund byggbransch och en säker arbetsplats med nollvision. De övriga i panelen gav lägesrapporter från "Olyckskommission Bergsprängning". Bakgrunden är att antalet olyckor och incidenter ökar. Som exempel på nya tekniska säkerhetslösningar pekade Björn Strokirk på ett trådlöst maskinstopp med räckvidd på 50 -150 meter och en ny standard med dolsäkra rutor.

sitt välkomstanförande att utvärderingarna av förra årets konferenskoncept var så positiva att man inte hade vågat ändra i programmet. Marknads-, myndighets-, arbetsmiljö- och tek-

nikblocken var upplagda på samma sätt som tidigare år.

Redaktörer med åsikter

De båda chefredaktörerna

Morgan Andersson, Leveranstidningen Entreprenad, och **Staffan Åkerlund**, Byggindustrin, var inbjudna till konferensen för att berätta hur de ser på marknaden och vilka för-

ändringar som är nödvändiga inom anläggnings- och byggbranschen för att möta framtidens krav.

Morgan gav många talande exempel från bygg- och anläggning där en felaktig attityd orsakat många svåra misstag. De viktigaste drivkrafterna måste vara kvalitetstänkande, integrerade processer, medarbetaromsorg och ett engagerat ledarskap. Avgörande är god kommunikation internt i företaget, liksom med kunder och leverantörer, men gärna också med media. Viktiga innovationer måste spridas till allmänheten.

Bygg- och anläggning står för en mycket stor del av Sveriges BNP. Därför krävs en helhetssyn för byggsektorn, där bergsbranschen, byggentreprenörer, byggherrar, fastighetsförvaltarna och Trafikverket har en samlad bild av vad som pågår.

Sveriges första OPS-byggnad

En stor framtidsfråga är vårt behov av bostäder. Även om vi fördubblar byggtakten klarar vi bara det mest akuta men vi minskar inte bostadsbristen som ackumulerats sedan byggkraschen på 1990-talet. Staffan beskrev några mycket intressanta nya koncept för byggnade.

Nya Karolinska Solna (NKS) byggs i samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn, något som kallas OPS (offentligt privat samverkan). Det är Skanskas största kontrakt någonsin och det blir världens största OPS-sjukhus. Samarbetet mellan offentlig och privat sektor leder till en rad samhällsekonomiska fördelar för både kunder, skattebetalare, ▶

Teknikblocket: Bernt Wernby, Orica (bilden t.v.). Bilden till höger: fr.v. Tommy Johansson, Sandvik, Tord Pålsson, Norab, Henrik Henning, Atlas Copco, Ulf Strand, Hammergeass, Glenn Nilsson, Northland Resources, och Niclas Nilsson, Forcit.

Niclas Nilsson, Forcit och Glenn Nilsson, Northland Resources (bilderna t.v.), berättade om det stora och mycket lovande gruvprojektet i Kaunisaara. Det rapporterade osäkra ekonomiska läget är naturligtvis ett streck i räkningen men de flesta menar att potentialen är så enorm att det på något sätt kommer att reda upp sig.

Göran Manell, NCC (trea fr.v.), gav en intressant lägesrapport från Citybanan, centrala Stockholms stora underjordsprojekt.

Robin Karlsson, Uppländska Bergborning (längst t.h.), delade med sig av intressanta erfarenheter av försiktig sprängning i stora volymer vid de mycket känsliga miljöerna kring Nya Karolinska Sjukhuset (350 000 kubikmeter/20 000 sprängningar) och Universitets-sjukhusområdet i Linköping (80 000 kubikmeter/1 000 sprängningar).

► användare och byggare. Konceptet är mycket vanligt i England där det kallas Public Private Partnerships (PPP).

Bygga i 6-D
Building Information Modeling (BIM), är ett intressant byggtkniskt koncept som löser

många av de problem som byggindustrin kämpar med. Man arbetar med avancerade programvaror i en 3-D-modell där

all byggprojektering sker. Arbetsättet blir effektivare och kvalitén säkras. Modellen är lätt att förstå, den kan vridas och ►

Det elfte bergentreprenörpriset gick till Kurt Sjökvist, Berg- och Byggtknik i Norberg AB. På grund av sjukdom kunde Kurt inte själv närvara. Längst t.v. står Therese beredd att överlämna bergentreprenörstatyetten. Den är tillverkad av Assa Kauppi, Sveriges enda konstnärinna som har ett äkta sprängkort. Två fr.v. Kurt på Bergsprängardagarna 2011. Priset togs emot av sönerna Oscar, Micke och Mattias Sjökvist.

Tor Hustveit, BlastManager, demonstrerade nya möjligheter för både mindre och stora företag med planeringsprogrammet BlastManager. Jan Johansson, BEF (i mitten), och Nils Lindy, Sprängarbeten, visade BEF:s applikation som ska underlätta för sprängaren och hans företag. Målet är ett användarvänligt system som ger överskådliga rapporter och bygger upp en databas till vilken alla typer av dokument kan kopplas, allt ifrån sprängplan till avvikelserapport.

Frida Hermansson, BergUtbildarna, en av de konferensansvariga...och det blev nytt publikrekord med över 200 deltagare.

► vändas och omgivningarna kan läggas in.

Modellen innefattar en viktig fjärde dimension för tvärfacklig kontroll och tidsmässig samordning, en akilleshäl som brukar kosta onödiga pengar. Både brukare och byggherre får insyn och förståelse för processen. I en femte dimension läggs ekonomistyrningen.

När bygget är klart kan hela

projektet med alla dess värden lämnas över till fastighetsförvaltaren. Det blir den sjätte dimensionen med hela den industriella förvaltningen på ett fat, delarnas livslängd och serviceintervall.

Alla aktörer, från projektering till förvaltning, har nu en gemensam modell där allt är öppet och spårbart. Konceptet fungerar för alla typer av pro-

jekt – hus, industri, transport och infrastruktur.

– Det här är en gigantisk utmaning för hela branschen att genomföra, sa Staffan, det förändrar byggprocessen i varje led från grundläggning och framåt.

Försiktig optimism

Roland Netterlind konstaterade i sin marknadsanalys att

2012 var ett gott år för branschen. Anläggningsproduktionen låg i nivå med rekordåret 2008 (60 miljarder kronor), våra bergtäkter producerade under året 75 miljoner ton och gruvorna slog nytt produktionsrekord.

Inför 2013 pekar all tillgänglig information på att nuvarande tillväxtnivå kommer att bibehållas. En mängd nödvän-►

Annonsera i branschens informationskanal!
040-611 06 90 • www.bergsbruks.se

► diga projekt inom infrastruktur, bostadsförsörjning, energi och råvarubehov inger en försiktig optimism även om vintern kan bli lite "frostig". Det ser, med vissa lokala variationer, över det hela taget bra ut för landets sprängföretag speciellt i Stockholm och Norrland.

Ett hot är bergssprängarföretag som dumpar priserna genom att inte följa de handlingar, regelverk och lagar som finns. Det gäller att beställarna förstår det lönsamma i att anlita entreprenörer som kan sin sak och värnar om en god arbetsmiljö. Att bli Auktoriserad Bergsprängare är en investering för företagen som betalar sig när beställarna ser mervärdet.

Sysselsättningen inom bergbranschen för den kommande femårsperioden ser ut att bli bra eller till och med mycket bra om världskonjunkturen reder ut sig, sammanfattade Roland.

Säkerheten främst

Incidenter och olyckor med stenkast och dolor har tyvärr inte upphört. Michael Hermansson gav flera exempel på olyckor som inträffat de

senaste åren. Pressade tider och alltmer komplicerade arbeten kan göra att säkerheten blir eftersatt på många arbetsplatser. Ofta beror det på beställarens bristande kunskaper. För att förbättra den situationen finns nu både hos BEF och BergUtbildarna en- och tvådagarskurser där beställarna får en grunduppfattning om bestämmelser, säkerhet, teknik och förutsättningar för sprängning. En mycket viktig del av säkerhetsarbetet.

Branschens omfattande utbildningssystem styrs av RfSU, Rådet för Sprängteknisk Utbildning, som nu också är huvudman för borrkortet. I rådet finns representanter för Arbetsmiljöverket, MSB och polismyndigheten samt branschföreningarna. Utbildningarna är relevanta och väl förankrade i verkligheten.

BergUtbildarna ansökte hösten 2012 för andra gången hos Myndigheten för yrkeshögskolan om att få starta en ettårig praktisk/teoretisk utbildning av "Kvalificerade bergarbetare anläggning/täkt". Utbildningen godkändes denna gång och startar den 1 sep-

tember i år. Man kommer att ta fram en kursplan i samråd med branschens företag, både under och ovan jord.

Årets Bergentreprenör

Det elfte bergentreprenörspiset gick till **Kurt Sjökvist**, Berg- och Byggt teknik i Norberg AB. På grund av sjukdom kunde Kurt inte själv närvara. Men familjeäternväxten i företaget är ovanligt god, de tre sönerna Micke, Mattias och Oscar arbetar alla i företaget och kunde nu representera sin far.

Kurt beskrevs med följande ord:

Född till entreprenör.

Började med bergsprängning på 70-talet.

Sprängkarriären på 80-talet innefattade både gruvor i Nigeria och försvarsanläggningar i Stockholms skärgård.

Startade nuvarande företaget 1987 tillsammans med sina bröder.

Företaget utvecklades till ett av branschens största.

Omtyckt chef som ställer krav med ger frihet under ansvar.

Socialt patos under ett tufft yttre.

Teknikblocket

Teknikblocket inleddes av Michael Hermansson som orienterade om nya trender och produkter. Kort produktinformation gavs därefter.

Bernt Wernby, Orica, beskrev viktiga förbättringar i de nya elektronikslarna Uni-tronic 600 och eDev II.

Tommy Johansson, Sandvik, berättade hur borrstålet i verktygssystemet Alpha 330 utvecklats för att svara mot de allt högre kraven på raka borrhål och fina konturer.

Tord Pålsson, Norab, beskrev det nya vattenbeständiga och i styrka varierbara bulkemulsionssprängämnet Bernhard 70 och informerade om Norabs laddservice.

Henrik Henning, hade nyheter från Atlas Copco, FlexiROC T30/15 R och T20 R-SF. Han beskrev också Atlas bergborrningsutbildning.

Ulf Strand, Hammergeass, visade förbluffande sprängtester på ett nyutvecklat säkerhetsglas. Inte ens en enkilos aluminiumprojektil som träffade rutan med 450 km/tim trängde igenom. □

God stämning på festmiddagen! Här kläcktes de riktigt stora nydanande idéerna.